
Uvodna beseda predsednika Zveze zgodovinskih društev Slovenije

Spoštovani pokrovitelj znanstvenega posveta
Šestdeset let od začetka druge svetovne vojne na Slovenskem -
predsednik Republike Slovenije gospod Milan Kučan,
spoštovane dame in gospodje, kolegice in kolegi,

v posebno čast mi je, da lahko v imenu Zveze zgodovinskih društev Slovenije in organizacijskega odbora našega znanstvenega posveta pozdravim tako številen zbor slovenskih zgodovinarjev in predsednika republike, ki je med nami. Danes smo se zbrali točno šestdeset let zatem, ko je italijanska okupatorska vojska zasedla slovensko glavno mesto - Ljubljano. Istega dne je nemški okupator zasedel še Celje, Novo mesto in Brežice. Napadalska okupatorska vojaška sila si je takrat podredila večino dotedanje jugoslovanske Slovenije. S tem je bila glavnina slovenskega naroda v najbolj neposredni obliki zajeta v nov - vojni čas. Poudarimo pa naj, da so se Primorski Slovenci ter Slovenci v nekdanji Republiki Avstriji z dejstvom vojne soočili kot državljani Kraljevine Italije oziroma nemškega Tretjega rajha še pred njunim napadom na Kraljevino Jugoslavijo aprila 1941. Obe državi napadalki sta namreč vojno spočeli že leto oziroma leto in pol pred tem.

Z zasedbo Ljubljane in matičnega narodnostnega ozemlja oziroma dotedanje Dravske banovine, 11. aprila 1941, je nova vélika vojna postala vseslovensko dejstvo. Slovenski narod je bil postavljen v nov eksistencialni položaj, v temeljno narodnoemancipacijsko, vojaško in idejnopolitično zgodovinsko preizkušnjo, ki je nastopila z etnocidno okupacijo in z njo povezanim razkosanjem slovenskega ozemlja. Leto 1941 in druga svetovna vojna tako predstavljata za zgodovinarje in narodov zgodovinski spomin eno od ključnih zarez v novejši slovenski zgodovini. Slovencem in večini človeštva sta označila sredino 20. stoletja, mnogim še njegovo drugo polovico, njune posledice pa lahko občutimo še danes. Zato bomo o letu 1941 spregovorili na tem posvetu.

Dovolite pa mi, da ob tej priložnosti na kratko spomnim še na predhodne posvete, na katerih so slovenski zgodovinarji obravnavali politične, idejne, vojaške, socialne in gospodarske vidike časa druge svetovne vojne na Slovenskem. Aprila leta 1966 so v Ljubljani pripravili znanstveno posvetovanje ob 25-letnici Osvobodilne fronte slovenskega naroda, njeni štirideseti obletnici pa so posvetili znanstveno posvetovanje novembra 1981. Konec svetovne vojne na Slovenskem oziroma leto 1945 so obravnavali na znanstvenem posvetovanju decembra 1975 prav tako v Ljubljani. Sodelovali so na četrti okrogli mizi jugoslovanskih in britanskih zgodovinarjev, ki je bila o koncu druge svetovne vojne v Jugoslaviji pripravljena decembra 1985 na Brdu pri Kranju. O letu 1945 in njegovih neposrednih idejnih, političnih, socialnogospodarskih in vojaških posledicah, ki so zaznamovale slovenski povojni čas, so v Ljubljani spregovorili še na mednarodnem znanstvenem po-

svetu septembra 1995. Različni vidiki vojnega časa na Slovenskem v letih 1941-1945 pa so bili osvetljeni še na znanstvenem posvetu Slovenski upor 1941, ki je bil leta 1991 v Ljubljani.

Letošnji znanstveni posvet smo pripravili v želji, da dosedanjim obravnavam druge svetovne vojne na Slovenskem dodamo znanstvena spoznanja, ki so o tej vojni in konkretno o času, zgoščenem v letu 1941, v slovenskem zgodovinopisju dozorela v zadnjih desetih letih njegovega stopnjevanega razvoja. Znanstveni posvet *Šestdeset let od začetka druge svetovne vojne na Slovenskem* temelji v raziskovalnem delu referentov, ki delujejo v ključnih ustanovah, v katerih je osredotočeno raziskovanje novejših slovenske zgodovine in s tem tudi zgodovine druge svetovne vojne. Posvet ima polno strokovno podporo. Ob Zvezi zgodovinskih društev Slovenije so njegovi soorganizatorji Inštitut za novejšo zgodovino v Ljubljani, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Arhiv Republike Slovenije, Slovenski znanstveni inštitut iz Celovca ter Narodna in študijska knjižnica iz Trsta. Za podporo, ki so jo s tem dali posvetu, se jim iskreno zahvaljujem. Enako se zahvaljujem tudi referentom, da so sprejeli povabilo k sodelovanju na posvetu.

S to zahvalo odvarjam znanstveni posvet *Šestdeset let od začetka druge svetovne vojne na Slovenskem* in vse njegove udeležence še enkrat toplo pozdravljam.

Ljubljana, 11. april 2001

dr. Jurij Perovšek